

Opetus- ja kulttuuriministeriölle
Viite: VN/11212/2025

Arenen lausunto yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjausluonnoksesta

Miten arvioitte yrittäjyyskasvatuksen ja talousosaamisen linjauksiksi valitun viiden suuntaviivan tarkoituksenmukaisuutta ja vaikuttavuutta kokonaisuutena?

Yrittäjyys- ja talousosaamista tulee vahvistaa koko koulutusjärjestelmässä toiminnallisesti, työelämälähtöisesti ja jatkuvana oppimispolkuna. Erityisiä lisäyksiä linjaukseen olisivat talousosaamisen vahvempi asema, omistajuusosaaminen, yritysostot yrittäjyysreittinä, opettajien yrittäjyyskasvatusosaaminen sekä korkeakoulujen ja alueellisten yrittäjyys ekosysteemien näkyvämpi rooli.

Arenen katsoo, että linjausten vahvuudet ovat seuraavat: koko koulutusjärjestelmän kattava lähestymistapa varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen; yrittäjyyskasvatuksen ymmärtäminen laaja-alaisena osaamisena, ei pelkästään yrityksen perustamiseen liittyvänä sisältönä; yrittäjyys-, talous- ja työelämäosaamisen yhdistäminen; oppimispolkujen jatkuvuuden ja koulutusasteiden välisen yhteistyön vahvistaminen ja toiminnallinen oppiminen sekä kokeilukulttuurin ja työelämäyhteyksien korostamista.

Kehittämiskohteita ovat talousosaamisen vahvistaminen, joka jää osin yrittäjyyskasvatuksen varjoon; yrittäjyyden eri reittien näkyvämpi huomiointi; korkeakoulujen ja alueellisten yrittäjyys ekosysteemien roolin vahvempi tunnistaminen sekä opettajien yrittäjyyskasvatusosaamisen systemaattinen kehittäminen.

Suuntaviivakohtainen palaute tavoitteista ja koulutusaloilta kehittämisistä

1. Innostamme toiminnan ja kokeilun avulla yrittäjämäiseen toimintatapaan

Arene pitää tätä linjausta erittäin tärkeänä. Yrittäjyysosaaminen syntyy tekemällä, kokeilemalla ja ratkomalla aitoja ongelmia. Projektioppiminen, yritys yhteistyö, työharjoittelut ja startup-toiminta ovat keskeisiä oppimisympäristöjä. Yrittäjyys tulee integroida eri koulutusaloille, ei vain liiketalouteen. Oppijan aktiivista toimijuutta, vastuunkantoa ja päätöksentekoa tulee vahvistaa järjestelmällisesti.

2. Tarjoamme joustavia mahdollisuuksia yrittäjyys- ja talousosaamisen edistämiseen

Joustavat opintopolut ovat yrittäjyysosaamisen kehittämisen perusedellytys.

Keskeiset painotukset: yksilölliset opintopolut ja HOPS-ratkaisut; avoimet opinnot, jatkuva oppiminen ja korkeakouluyhteistyö; yrittäjyys- ja talousosaamisen mahdollistaminen eri elämäntilanteissa; työelämä- ja yrityslähtöiset oppimiskäsitteet sekä startup- ja innovaatioympäristöjen hyödyntäminen.

Yrittäjyys- ja talousosaamista ei tule jättää pelkästään valinnaisten opintojen varaan. Yrittäjien osaamisen kehittämisen yhteys TKI-toimintaan on tärkeää.

3. Vahvistamme kasvatuksen ja koulutuksen parissa työskentelevien osaamista pitkäjänteisesti uudella ja päivittyvällä tiedolla

Tämä on yksi tärkeimmistä linjausten onnistumisen kannalta. Opettajien ja ohjaushenkilöstön osaaminen ratkaisee linjausten käytännön vaikuttavuuden. Henkilöstölle tulee tarjota jatkuvaa täydennyskoulutusta. Työelämä- ja yrittäjyysymmärrystä on vahvistettava. Tutkimus- ja ennakoitietoa tulee hyödyntää systemaattisesti. Yrittäjyyskasvatusta tulisi kehittää samanaikaisesti oppijan, opettajan ja organisaation tasolla.

4. Valmistaudumme ja valmennamme tulevaisuuteen

Tärkeimmät teemat tässä ovat ennakoitokyky, muutosvalmius, digiosaaminen, kriittinen ajattelu, kansainvälisyysosaaminen sekä innovaatio- ja kehittämisosaaminen.

Yrittäjyys- ja talousosaaminen ovat tulevaisuustaitoja, joiden avulla opiskelijat kykenevät toimimaan epävarmuudessa, tunnistamaan uusia liiketoimintamahdollisuuksia, rakentamaan ratkaisuja muuttuvassa toimintaympäristössä sekä hyödyntämään tutkimus- ja innovaatiotoiminnan tuloksia.

5. Työskentelemme kestävän tulevaisuuden puolesta

Kestävyyden vahva asema linjauksissa on kannatettavaa. Kestävyys tulee ymmärtää ekologisena, taloudellisena, sosiaalisena ja kulttuurisena kestävytenä. Vastuullisuus on osa kaikkea yrittäjyyttä ja talousosaamista. Kestävyys tulee integroida opetukseen, TKI-toimintaan ja toimintakulttuuriin. Opiskelijoiden tulee ymmärtää vastuullisen liiketoiminnan merkitys ja vastuullisuutta ei tule kuvata vain yhtenä yrittäjyyden muotona.

3. Muut mahdolliset huomiot linjausluonnoksesta

1. Omistajuusosaaminen

Yrittäjyys- ja talousosaamisen rinnalle tulisi tulla omistajuusosaamista, joka sisältäisi seuraavat asiat: yrityksen omistamisen periaatteet; omistajan oikeudet ja vastuut; yrityksen arvon kehittämisen sekä sukupolvenvaihdokset ja omistajanvaihdokset.

2. Yritysosotot yrittäjyyspolkuna

Yrittäjäksi ryhtyminen tulisi nähdä kolmen vaihtoehdon kautta: uuden yrityksen perustaminen; olemassa olevan yrityksen ostaminen ja perheyriksen tai muun yrityksen jatkaminen.

3. Korkeakoulujen roolin vahvistaminen

Korkeakoulujen merkitystä tulisi vahvistaa yrittäjyyskasvatuksessa, innovaatiotoiminnassa, yritysysteistyössä, alueellisen elinvoiman kehittämisessä sekä koulutusasteiden välisissä oppimispoluissa.

4. Alueelliset verkostot

Alueellisia yrittäjyysverkostoja tulisi hyödyntää, yritysten ja oppilaitosten yhteistyötä tulisi lisätä sekä paikallisia elinkeinorakenteita tulisi huomioida toimeenpanossa.

Mitä organisaatioita liitteeseen 2 olisi syytä lisätä

Organisaatio	Perustelu
Ammattikorkeakoulut ja yliopistot	Tarjoavat yrittäjyys-, innovaatio- ja talousosaamista koulutuksen, TKI-toiminnan ja yritysysteistyön kautta.
Omistajanvaihdosfoorumi	Tarjoaa tietoa yrityskaupoista ja sukupolvenvaihdoksista.
Perheyriysten liitto	Tuottaa omistajaosaamista ja pitkäjänteisen omistajuuden näkökulmia.
Suomen Uusyrityskeskukset	Tarjoavat yritysneuvontaa sekä yrittäjyden käynnistämisen tukea.
Kauppakamarit	Tukevat yritysysteistyötä ja tuovat tietoa työelämän osaamistarpeista.
Alueelliset yrittäjäjärjestöt	Yritysvierailut, mentorointi ja yrittäjäverkostot.
Kehittämisyhtiöt ja elinvoimapalvelut	Alueellisen yritystoiminnan, rahoituksen ja osaamistarpeiden asiantuntemus.
Leader-ryhmät	Nuorten yrittäjyden ja paikallisen kehittämisen tukeminen.
Opiskelijakunnat ja opiskelijajärjestöt	Osallisuus, verkostoituminen ja opiskelijälähtöinen yrittäjyys.
Ammattiliitot ja asiantuntijajärjestöt	Työelämä-, ura- ja osaamistarpeisiin liittyvä asiantuntijatieto.